

ПАМ'ЯТІ КОЛЕГИ

10 листопада 2014 року могла б святкувати свій ювілей **Людмила Леонідівна Малишева** – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри Київського національного університету, один з небагатьох в Україні фахівців у галузі геохімії ландшафтів. Свій ювілей Людмила Леонідівна щиро відзначала б у колі численних друзів, якими вона вважала багатьох серед своїх близьких, колег, учнів...

29 серпня 2015 року минуло 15 років з того дня, як не стало Людмили Леонідівни.

Л. Л. Малишева (Стельмащук) народилася у 1954 р. У 1977 році вона закінчила Київський університет, у 1980 р. – аспірантуру, пізніше – докторантуру університету. З географічним факультетом Київського національного університету імені Тараса Шевченка була пов'язана вся наукова та педагогічна діяльність Людмили Леонідівни. Вона працювала спочатку у науково-дослідній частині, згодом – на посаді доцента (1992 р.); з грудня 1999 р. Л.Л.Малишева – професор, з червня 2000 р. – завідувач рідної кафедри географії України.

Разом з тим, Людмила Леонідівна була пов'язана і з Інститутом географії НАН України: ще у 1977 р. вона, випускниця університету, брала участь у польових дослідженнях відділу ландшафтознавства у Київському Поліссі, оволодіваючи методикою польового вивчення ландшафтів. На Спецраді Інституту вона захистила і кандидатську (1988 р.), і докторську (1999 р.) дисертації за спеціальністю фізична географія, геофізика і геохімія ландшафтів. Спільно з ландшафтознавцями Інституту географії виконано кілька проектів з питань впливу на ландшафти техногенних об'єктів, зокрема атомних електростанцій та інших.

Своє коротке яскраве життя Людмила Леонідівна присвятила улюбленій справі – вивченню ландшафтів України, їх геохімічних умов та геоекологічних проблем. Кандидатська робота Л.Л. Малишевої (1988 р.) присвячена ландшафтному обґрунтуванню вибору районів розміщення АЕС. Така тематика була певною мірою «закритою» і тому дисертація мала гриф «Для службового використання». За результатами свого дослідження Людмила Леонідівна зробила висновок про відсутність в Україні територій,

які за ландшафтними, ландшафтно-геохімічними умовами придатні для розміщення атомних електростанцій. Ці висновки є актуальними і на сьогодні, коли особливо гостро постало питання енергетичної незалежності нашої держави і йде пошук шляхів вирішення цієї проблеми, зокрема, розглядаються можливості розвитку атомної енергетики.

Робота «Теорія та методика ландшафтно-геохімічного аналізу й оцінки екологічного стану територій», за яку Л. Л. Малишевій присуджено науковий ступінь доктора географічних наук (1999 р.), узагальнила результати багаторічних досліджень автора у відповідній галузі. Внесок Л. Л. Малишевої у розвиток геохімії ландшафтів полягає в поглибленні ряду базових положень і понять цього наукового напрямку, в розробці алгоритму та обґрунтуванні критеріїв та системи показників ландшафтно-геохімічного оцінювання екологічного стану територій, у розробці геохімічної класифікації ландшафтів України та створенні ландшафтно-геохімічної карти України.

Керівники дисертаційних досліджень Людмили Леонідівни, її учителя і наставники, про яких вона завжди розповідала з любов'ю і вдячністю – це відомі українські географи Наталія Борисівна Вернандер та Петро Григорович Шищенко.

Виконувати роботи, спрямовані на визначення впливу на довкілля атомних електростанцій Л.Л.Малишева розпочала з 1983 року, першою з українських фізико-географів. Плануючи виконання робіт, Людмила Леонідівна завжди ставила цікаві, нові дослідницькі завдання, які істотно підвищували науковий рівень і збагачували зміст робіт, передбачених стандартними програмами екологічних досліджень. Обов'язковою складовою таких досліджень, якими керувала Л.Л.Малишева, було проведення експедиційних робіт.

Людмила Леонідівна підготувала один з перших написаних українською мовою підручник з геохімії ландшафтів (2000 р.), є автором монографії «Ландшафтно-геохімічна оцінка екологічного стану територій» (1998), багатьох наукових статей. До її наукового доробку також увійшли роботи, підготовлені за результатами досліджень, що були розпочаті з ініціативи Людмили Леонідівни і завершені її колегами вже без неї. Це карта «Геохімія ландшафтів» у Національному атласі України, 2 авторських свідоцтва (ландшафтна та ландшафтно-геохімічна ГІС-карти зони впливу РАЕС) та кілька наукових статей. Роботи Л. Л. Малишевої й нині активно використовують ландшафтознавці, зокрема Інституту географії, серед яких – і колишні студенти Людмили Леонідівни.

Людмила Леонідівна була чудовим викладачем, вміла зацікавити студентів складними питаннями геохімії ландшафтів, з повагою ставилася до своїх вихованців, бачила їх творчий потенціал. Багато студентської молоді об'єднала Людмила Леонідівна при виконанні проектів з геоекологічної оцінки ландшафтів зон впливу Хмельницької та Рівненської АЕС у Центрі екологічного моніторингу України, директором якого вона була.

Товариські зв'язки колишніх виконавців цих робіт, учасників експедицій у 30-км зонах впливу ХАЕС і РАЕС, тримаються й досі, як і зберігається світла пам'ять про Людмилу Леонідівну. Тричі на рік ми збираємося біля могили Людмили Леонідівни.

Л. Л. Малишева трагічно загинула у 2000 році, через кілька днів після повернення з експедиції у 30-км зону Рівненської АЕС. Прощалися з нею на географічному факультеті КНУ 1 вересня, у перший день нового навчального року.

Захопленою у свою роботу, завжди веселою, завзятою, молодою, з посмішкою на обличчі пам'ятаємо ми Людмилу Леонідівну, нашу подругу і колегу.

Сорокіна Л. Ю.
Інститут географії НАН України